

Grzegorz Gawrysiak, Piotr Rybak,
Bartłomiej Skibniewski

Spacerem po ulicach dawnego Sokołowa

Miejska Biblioteka Publiczna im. K.I. Gałczyńskiego,
Sokołów Podlaski 2024



Autorami albumu, wydanego nakładem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. K.I. Gałczyńskiego w Sokołowie Podlaskim są dokumentaliści z Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta. Publikacja towarzyszyła świętowaniu obchodów 600-lecia uzyskania praw miejskich przez Sokołów Podlaski

Album *Spacerem po ulicach dawnego Sokołowa* zawiera archiwalne fotografie wykonane na terenie miasta. Wydanie zawiera ponad 400 fotografii, 70 dokumentów, a także mapy i plany. Przekaz wzbogacają fragmenty artykułów prasowych z ukazujących się na przestrzeni lat w Sokołowie Podlaskim periodyków. Ramy czasowe obejmują okres od końca XIX wieku, czyli od pojawienia się pierwszych fotografii Sokołowa, do sierpnia roku 1939 r. Jak odnotowano we wstępie książki, zakres czasowy był podyktowany szerszym zamysłem, który zakłada wydanie kolejnych tomów, obejmujących lata drugiej wojny światowej, a także okres powojenny.

Publikację autorzy poświęcili zmarłemu w 2018 r. Romualdowi Stępniewskiemu, który miał niebagatelny wkład w powstanie albumu, wspierając inicjatywę Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta przez przekazanie zdjęć ze zbiorów prywatnych i pomoc w dotarciu do najstarszych mieszkańców Sokołowa Podlaskiego.

W pierwszych dwóch rozdziałach pokazano Pałac na Przeździatce i Elżbietów – w okresie międzywojennym były to obszary położone poza miastem. Kolejne dotyczą poszczególnych ulic (22). Ich zawartość nie jest zbyt rozbudowana, jednak ilustrujące poszczególne ulice fotografie opatrzone są opisami pełnymi hi-

storycznych faktów i ciekawostek.

W pierwszym rozdziale, zatytułowanym „Pałac na Przeździatce” poznajemy zwięzłą historię jednego z trzech (obok Kupientyna i Ząbkowa) folwarków tworzących dobra sokołowskie. Jedni z ostatnich właścicieli – Hirschmanowie – wybudowali pałac, który stał się siedzibą starosty powiatu sokołowskiego, a po wojnie działał w nim szpital miejski. Drugi rozdział to krótka historia cukrowni Elżbietów, wybudowanej w osadzie, która otrzymała nazwę na cześć Elżbiety z Lorentzenów Hirschman. Cukrownia była nowoczesnym zakładem, pod względem produkcji zajmującym drugie miejsce w Królestwie Polskim.

Czytelnicy albumu mogą zobaczyć nieistniejące już budynki czy miejsca, jak chociażby dworzec kolejowy, zbudowany w stylu rosyjsko-bizantyjskim, który podczas powojennej odbudowy zyskał styl dworkowy, kościół św. Michała Archanioła – pierwszą murowaną świątynię w mieście, doszczętnie zniszczoną w sowieckim nalocie w 1944 r., zmienione nazwy ulic (dla przykładu dzisiejsza ul. Kilińskiego nosiła nazwę Kościelna, a potem Poczтовая), dawne zakłady produkcyjne, jak chociażby Towarzystwo Przemysłu Mleczarskiego hrabiego Alfreda Zawadyńskiego, Dom Modlitwy, Wielką Synagogę na dzisiejszej ul. Magistrackiej, cerkiew prawosławną na placu pomiędzy ulicami Repkowską i Długą, młyn parowy ZSS „Społem”, wiatrak przy dzisiejszej ul. Orzeszkowej i wiele innych.

Zadziwia mnogość faktów historycznych, które przy okazji tytułowego „spaceru” może poznać mieszkaniec współczesnego Sokołowa Podlaskiego. Czytelnik dowie się, na przykład, że w mieście działało Koło Miłośników Sceny i Sportu, powstałe w 1916 r. przy Ochotniczej Straży Pożarnej, przekształcone później w Sekcję Dramatyczną, wystawiającą chociażby *Damy i Huzarów*, *Męża z grzeczności* czy *Więźnia Magdeburga*. Obecne są liczne fotografie, dokumentujące odsłonięcie pomnika ks. Stanisława Brzóska w 60. rocznicę jego stracenia. Swoje miejsce znalazło również wspomnienie więzienia na ul. Pięknej i antysemickie zajścia w Sokołowie Podlaskim. Publikację wieńczy długa lista osób i instytucji, które wsparły inicjatywę wydania albumu.

Książka *Spacerem po ulicach dawnego Sokołowa* otrzymała nominację w I edycji Konkursu na najlepszą książkę o Siedlcach i regionie HOMO – VERBUM – LOCUS, a podczas gali wręczenia nagród została wyróżniona w kategorii „Promocja Regionu”.

Podsumowując należy stwierdzić, że opisywana publikacja umożliwia fascynującą podróż w głąb dziejów Sokołowa Podlaskiego. Wyrazy uznania należą się pracownikom Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta za wieloletni trud digitalizowania i opisywania historii miasta. Mam nadzieję, że będę wyrazicielem odczuć wielu sokołowian i czytelników albumu – z niecierpliwością i ciekawością czekamy na kolejne tomy.

Aldona Borkowska
Wydawnictwo Naukowe UwS